

SISTEMUL DE MONITORIZARE A POLITICILOR ȘI STATISTICILOR FENOMENULUI SUICIDAR ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Oxana ISAC

Republica Moldova promovează o politică în scopul modernizării și aducerii în corespundere cu standardele europene a sistemului protecției sociale, sănătății și de drept, depunând în același timp eforturi susținute în asigurarea, în toată măsura posibilului, a dreptului inerent la viață, supraviețuire și dezvoltare a copilului în corespundere cu prevederile *Convenției ONU cu privire la drepturile copilului în vigoare din 25.02.1993*, cu accent pe prevenirea fenomenului suicidal și promovarea politicilor de susținere a familiilor în vederea creșterii bunăstării, prevenirii plecării peste hotarele țării a membrilor familiilor cu copii.

Cu toate acestea, în pofida acestor eforturi, Republica Moldova se confruntă în prezent cu un nivel înalt al mortalității prin suicid, iar în ultimii ani, conform datelor statistice, chiar cu o creștere semnificativă. Statisticile oficiale ale Republicii Moldova, precum și alte infor-

mații, analize, rapoarte au scos în evidență principalele repere ce conturează tendințele fenomenului suicidului și tentativelor de suicid în țară. E de remarcat că în procesul de colectare și monitorizare a datelor s-a constatat că există abordări diferite în politicile Ministerului Afacerilor Externe, Ministerului Sănătății și Biroului Național de Statistică. Actualmente lipsește un sistem unic de colectare a datelor în domeniu, evidențiindu-se anumite discrepanțe în bazele de date.

Hotărârea Guvernului RM nr.33 din 11.01.2007 cu privire la „Regulile de elaborare și cerințele unificate față de documentele de politici” prevede la p.34, pe de o parte, că *„Activitatea de monitorizare are un caracter permanent, fiind desfășurată pe toată perioada de implementare a unei politici publice, care include atât colectarea și prelucrarea datelor de monitorizare, identificarea erorilor sau efectelor neprevăzute, cât și propunerea eventualelor corectări de conținut și de formă în politica publică implementată”*, pe de altă parte, la p.39 stipulează că *„În activitatea de monitorizare urmează a fi aplicat mecanismul de control al executării documentelor de politici cantitativ (statistic) și calitativ (cu analiza impactului), asigurând realizarea consecutivă și deplină a politicilor”* [1]. Documentul de față înaintea cerințe și față de Rapoartele de monitorizare care au drept scop evaluarea rezultatelor înregistrate la stadiul corespunzător al implementării politicii în ceea ce privește obiectivele specifice, costurile/cheltuielile suportate, atingerea indicatorilor de performanță specifici fiecărei activități și formularea propunerilor de îmbunătățire/corelare a politicilor.

Structura rapoartelor este determinată de structura documentului de politici, dar poate fi perfecționată ca urmare a sincronizării procesului de raportare al instituțiilor privind documentele de politici în vigoare în vederea eliminării dublării procesului de raportare. Frecvența rapoartelor de monitorizare trebuie să fie conformă stadiului implementării politicii în raport cu rezultatele intermediare tangibile.

Raportul de monitorizare trebuie să identifice cel puțin următoarele aspecte [1]:

a) remanierele instituționale care au survenit în urma implementării;

b) modificarea situației grupurilor-țintă vizate de document, atât pe parcursul implementării, cât și la finalizarea acesteia;

- c) impactul în urma implementării (economic, juridic, social, ecologic etc.);
- d) costurile implementării;
- e) gradul de respectare de către responsabili pentru implementare a termenelor, costurilor și conținutului acțiunilor din cadrul planului de implementare;
- f) motivele neexecutării sau executării parțiale.

Din această analiza, rezultă că la momentul de față există un cadru legal care direct sau indirect reglementează procedurile de monitorizare a statisticii cu privire la suicid și tentativele de suicid în RM, însă e de menționat că procesul de monitorizare deloc nu corespunde Hotărârii Guvernului RM nr.33 din 11.01.2007. Nicio instituție nu și-a asumat responsabilitatea de monitorizare și evaluare a politicilor și statisticilor din domeniul suicidului, astfel creând o discrepanță semnificativă între datele înregistrate despre suicide.

În Hotărârea de Guvern nr. 710 din 20.09.2011 cu privire la aprobarea Programului strategic de modernizare tehnologică a guvernării (e-Transformare), la p.147 este indicat expres că „*Pentru asigurarea unui proces eficient de colectare, verificare, raportare și diseminare a datelor pe indicatorii generali de progres (la nivel național și internațional) care sunt monitorizați de alte instituții și, respectiv, solicită o coordonare a eforturilor de către Cancelaria de Stat și instituțiile-partenere de implementare a prezentului Program strategic, entitățile implicate în procesul de implementare vor institui un mecanism interinstituțional de comunicare a datelor, colaborare și monitorizare în comun a indicatorilor care presupun această necesitate, pentru a nu se dubla în activitățile sale*” [2].

În același act normativ, menționat *supra* se indică expres: colectarea de date va fi automatizată pe cât e posibil, va avea drept surse rapoartele de progres din partea instituțiilor selectate, sondajele interne și externe (de nivel național și internațional), rapoartele automatizate generate de modulele de monitorizare a numărului de vizitatori, proceduri parcurse în regim online, durata de deservire înregistrată în mod automat etc. Deci, serviciile publice digitalizate, portalul guvernamental unic și platforma tehnologică comună sunt astfel construite încât să facă posibilă colectarea automatizată a datelor.

Pe baza datelor primare primite din partea instituțiilor implicate, a partenerilor externi și locali în implementarea e-Transformării,

precum și pe baza datelor extrase din sondajele interne, externe, în rândurile cetățenilor și în rândurile instituțiilor selectate, Cancelaria de Stat va elabora rapoarte periodice de progres, rapoarte de evaluare la mijloc de termen și la încheiere, note informative pentru instituțiile relevante, la solicitare și necesitate, precum și va disemina rapoarte, note informative, comunicate de presă cu privire la rezultatele obținute la diverse etape de implementare a proiectelor din cadrul agendei. Astfel, se mizează pe asigurarea unei informații exhaustive, transparente și accesibile cetățenilor, mediului de afaceri și autorităților administrației publice centrale [2].

Modul actual de înregistrare a datelor despre suicide relevă, în primul rând, indiferența societății moldovenești față de atare problemă. E de subliniat faptul că la nivel național există o neclaritate în privința instituției responsabile de monitorizarea și evaluarea politicilor și statisticilor din domeniul suicidului. Interpretarea datelor este posibilă doar în baza unor indicatori, deoarece în momentul de față instituțiile guvernamentale nu colectează datele cu referire la următoarele aspecte: nivelul de instruire, statutul profesional, starea civilă, mărimea familiei, starea materială, naționalitate, modalități de realizare a suicidului, factorii ce au stat la baza suicidului/tentative etc. Nu este indicat dacă una și aceeași persoană a avut mai multe tentative de suicid și dacă a beneficiat de vreun suport psihologic în vederea prevenirii altor tentative, sau, în genere, dacă s-a lucrat cu ea. Majoritatea subiecților cu comportament suicidar sau cu tentative de suicid care totuși au rămas în viață, de regulă, nu sunt luați la evidență de către specialiști și nu beneficiază de asistența psihologului și/sau a psihoterapeutului. Astfel, putem spune cu fermitate că în țara noastră nu sunt elaborate măsuri fundamentale de profilaxie a acestui fenomen, deoarece putem întreprinde măsuri de prevenire a astfel de cazuri doar având o imagine clară despre situația din domeniu. În acest context, subliniem necesitatea și importanța unei decizii prin care se va propune o instituție de coordonare și monitorizare a politicilor și statisticilor din domeniul suicidului și tentativelor de suicid.

Referințe:

1. Hotărârea de Guvern RM, nr.33 din 11.01.2007 cu privire la „Regulile de elaborare și cerințele unificate față de documentele de politici”. În: *Monitorul Oficial*, nr. 006.
2. Hotărârea de Guvern RM nr.710 din 20.09.2011 cu privire la aprobarea Programului strategic de modernizare tehnologică a guvernării (e-Transformare). În: *Monitorul Oficial*, nr.156-159.